

SNM-Múzeum Červený Kameň (1945 – 1979), 1979 – 2000

Časť reprezentačných priestorov hradu Červený Kameň bol sprístupnený verejnosti začiatkom 20. storočia, keď bol ešte hrad obývaný príslušníkmi rodu Pálfi. Posledný majiteľ Karol Pálfi opustil červenokamenské majetky v marci 1945.

Starostlivosť o pamiatkové objekty prevzala Národná kultúrna komisia (1946), ktorej zásluhou sa zachraňovali vzácne nábytkové mobiliáre, predmety výtvarného a úžitkového umenia, historické knižnice a šľachtické archívy. V priestoroch hradu Červený Kameň sa tak sústredili cenné umelecké pamiatky pochádzajúce aj z iných bývalých šľachtických sídiel západoslovenského kraja a kláštorov, ktoré vytvorili základ dnešných zbierok múzea.

V tomto období sa postupne začalo aj s opravami hradného objektu. Hrad Červený Kameň bol sprístupnený verejnosti 22. októbra 1949 a v decembri vyhlásený za národný kultúrny majetok. Počas rokov 1946 – 1960 prebehli v hradnom areáli viaceré rekonštrukčné zásahy. Štátny hrad Červený Kameň prešiel (1960) pod správu Krajského národného výboru v Bratislave a v roku 1967 sa zmenil jeho názov na Západoslovenské umeleckopriemyslové múzeum Červený Kameň.

O desať rokov neskôr už začalo múzeum pôsobiť pod názvom Múzeum Červený Kameň ako špecializované historické múzeum dokumentujúce spôsob bývania a život šľachty, pričom hrad bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Jeho narušená statika si však vyžiadala pamiatkovú obnovu celého komplexu, ktorá trvala od 1976 do 1998.

Múzeum Červený Kameň sa stal v roku 1979 súčasťou Slovenského národného múzea, ale v rokoch 1991 – 1996 patril do priamej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR. Hradné múzeum bolo od roku 1992 pre verejnosť úplne uzavreté pre rozsiahlu rekonštrukciu hradu. Ako prvé bolo sprístupnené juhozápadné krídlo hradu v roku 1993 a o štyri roky neskôr postupne aj ďalšie časti.

Od roku 1996 je Múzeum Červený Kameň opäť významnou súčasťou Slovenského národného múzea. Celá hradná múzejná expozícia (sprístupnená v roku 1997) dokumentuje vývoj bytovej kultúry šľachty od renesancie až po historizmus (od 16. až do začiatku 20. storočia). Významnú časť expozície tvoria aj zbierky venované vývoju vojenskej techniky na slovenských hradoch.

História hradu Červený Kameň (Rothenstein; Vöröskő; Bobří hrad; Bibersburg) siaha do prvej polovice 13. storočia, postaviť ho dala kráľovná Konštancia (dcéra uhorského kráľa Bela III.). Hrad patril k sústave pohraničných hradov, ktoré chránili západné hranice Uhorska. Najskôr bol hrad kráľovským majetkom, neskôr bol vo vlastníctve viacerých významných

uhorských rodov. Vlastnil ho Matúš Čák Trenčiansky, neskôr páni zo Svätého Jura a Pezinka a Zápoľskí. Do dedičnej držby od kráľovnej Márie Habsburskej, manželky uhorského kráľa Ľudovíta II. Jagelovského, ho spolu s panstvom získali Turzovci (Thurzo). Pôvodný hrad zanikol ešte začiatkom 16. storočia. Do dejín hradu zasiahli neskôr ďalšie najvýznamnejšie šľachtické rody a to Fuggerovci a Pálfiovci (Pálffy). Od roku 1535 patril augsburským Fuggerovcom. Anton Fugger mal v úmysle využiť výhodnú strategickú polohu hradu vybudovaním mohutných suterénnych skladovacích priestorov na uskladnenie a prekladisko tovaru na obchodnej ceste do západnej Európy. Prestavbou utilitárnej pevnosti na opevnený renesančno-barokový zámok si na Červenom Kameni vybuvovali rodové sídlo ďalší vlastníci, príslušníci rodu Pálfi. S prestavbou začal v roku 1585 Mikuláš II. Pálfi (manžel Márie Magdalény Fuggerovej, vnučky Antona Fuggera), ktorý sa stal o tri roky vlastníkom celého panstva. O storočie neskôr prestaval hrad Mikuláš IV. Pálfi pre seba a svoju manželku Máriu Eleonóru Harrachovú v ranobarokovom slohu a v druhej polovici 18. storočia hrad zmodernizoval a rozšíril Rudolf Pálfi s manželkou Máriou Eleonórou Kaunitz-Rietbergovou. V neskoršom období už neprišlo k zásadným stavebným zásahom, ktoré by výraznejšie pozmenili vzhľad hradnej budovy. Pálfiovci hrad stratili až v roku 1945. *Archív SNM – pobočka v SNM-Múzeum Červený Kameň ochraňuje a uchováva predovšetkým vlastný fond organizácie, projektovú dokumentáciu hradu, ale aj nekompletné fondy rodov Steiger a Zamoyski 1884 – 1946, Očkai (Ocskay) 1861 – 1886, Šimoni (Simonyi) zo Šimonovian 1771 – 1931 a Hardegg-Erdődy 1916 – 1940.*

Archív rodu Pálfi (Pálffy) je uložený v Slovenskom národnom archíve v Bratislave a dokumentácia k nehnuteľnostiam hradu sa nachádza aj v Archíve Pamiatkového úradu SR v Bratislave.

Viac pozri in:

Elena Machajdíkova: Sprievodca po Archíve Slovenského národného múzea, Bratislava 2008. *Dostupné v predajniach SNM v Bratislave na Vajanského nábr. č. 2 a Žižkovej ul. č. 16.*